

Pyötsaari

Pyötsaari sijaitsee Suomenlahden saaristossa Haminasta 12 km itään. Pyötsaaren vesialueen ja kylänrajan sisällä ovat saaret: Länsisaari, Härkäluoto, Pukholma, Mustikkasaari, Viiholma ja Nuotsaari. Pyötsaareen kuuluvat myös Vepsu, Pulteri, Vuori-Pulteri, Lontti-Pulteri, Vasikka-Pulteri ja Tervakari.

Historiaa

Asutusta Pyötsaareissa on ollut jo 1300- luvulta lähtien, oletettavasti ruotsalaisperäistä uudisasutusta. Pyötsaari on toiminut myös vartiosaarena, jolloin saareissa toimi Vehkalahden vanhin "tutka", osa vihollisesta varoittavaa merkkituliverkostoa.

1350- luvulla venäläinen laivasto oli ankkuroituna Vepsun saaren edustalla. Rohkea pyötsaarelainen ui mantereelta ja sahasi miehittämättömien venäläisten laivojen touvit poikki, jolloin myrsky vei ne mukanaan. Venäläiset olivat olleet etsimässä Ruotsin kuningasta. Perimätiedon mukaan pyötsaarelainen sai palkkioksi Ruotsin kuninkaalta aatelisarvon sekä laajasti Itäisen Suomenlahden saaristoa.

Pyötsaari oli 1300-luvulla Vehkalahden ainut verovapaa aateliston omistama rälssisäteritila, jolla oli veronkanto- oikeudet sille kuuluvien saarien pyynti- ja apajapaikoilla. Tilan lampuoteina eli vuokraviljelijöinä oli sukupolvien ajan Huggut-suku. Vuonna 1771 Mats Sigfridinpoika Pilhjerta, joka oli naimisissa tilan viimeisen lampuodin tyttären Johanna Huggutin kanssa, lunasti Pyötsaaren maat ja kalavedet itselleen. Myöhemmin heidät luettiin Vehkalahden knappeihin ja näin Huggut-suku jatkuu tänäkin päivänä Pilhjerta- suvun kautta.

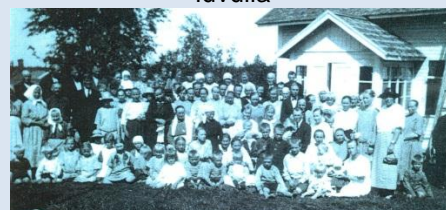
1890- luvun alussa Pilhjerta- tilalliset omistivat kaikki rälssitilan tilukset. Laajoista omistuksista johtuen toteutettiin väljako ja Pyötsaari sekä sen välittömässä läheisyydessä olevat saaret jaettiin.

Myöhemmin vuosikymmeninä pyötsaarelaisten pääelinkeinoina olivat kalastus, merenkulku kaljaasilaivoilla sekä vähäinen maanviljelys. 1900- luvun alussa saareissa asui enimmillään hieman yli sata vakituista asukasta. Laivoilla vietiin silakkaa Viroon ja Viipuriin sekä paluulastina tuotiin jauhoja. Saareissa toimi 1930-1950- luvuilla kaksi piikkikalatehdasta, jotka valmistivat kyllästysöljyä. Saaren asukkaita palveli myös pieni kauppapuoti. Ensimmäinen silta rakennettiin talkootöinä ja sähköt saareen saatiin 1950- luvun alussa. Saareissa toiminut kalasavustamo lopetti 1960- luvun alkupuolella. Useat saarelaiset kävivät myös Hallan ja Ristiniemen sahoilla töissä.

Pyötsaari 1929

Laivat talvehtivat ja kinkeriväkeä 1920- luvulla

Nykypäivää

Luonnonsuojelualue, pinta- alaltaan noin 58 hehtaaria, perustettiin Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen päätöksellä Pyötsaaren maaosakaskunnan omistamiin Vepsun, Pulterin, Lontti-Pulterin, Vasikka-Pulterin, Vuori-Pulterin ja Tervakarın saariin 13.6.2004. Talkootyönä saariin rakennettiin useita rakennuksia virkistyskäyttöä varten. Vuosien 2004–2006 aikana toteutetun hankkeen kustannuksiin saatiin EU- ja kansallista rahoitusavustusta. Vepsun rakennuksia vuokrataan myös maaosakaskunnan ulkopuolisille retkeilijöille ja ulkoilijoille.

Vesijohtoprojekti toteutettiin vuosien 2003- 2004 aikana. Valtaosa työstä tehtiin talkootyönä. Vesi- ja viemäriverkosto kattaa myös Pyötsaarta ympäröivät, sille kuuluvat lähisaaret.

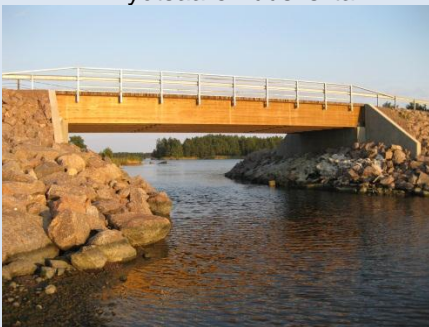
Uusi silta saareen rakennettiin vuonna 2009. Silta on huomattavasti vanhaa leveämpi, uoma syvämpi ja kansi korkeampi. Näin mahdollistettiin entistä parempi veden virtaama.

Saarella toimivat Pyötsaaren maaosakaskunta, kalastuskunta, viisi yksityistiekuntaa sekä metsästysseura Saukkovuoren Erä. Vesihuollon osalta Pyötsaari kuuluu Mäntlahden vesihuolto- osuuskuntaan.

Nykyisin Pyötsaarella asuu vakituisesti vuoden ympäri 27 henkilöä. Saarella on runsaasti kesäasutusta. Kaikkiaan kiinteistöjä, vakituksia ja kesäasuntoja Pyötsaarella ja siihen kuuluvissa lähisaarissa, on lähes 130. Joka toinen kesä saarelaiset kokoontuvat yhteiseen kesäjuhlaan saaren keskellä sijaitsevalle Köyskalliolle.

Saaren historiasta, projekteista, tapahtumista ja Vepsun rakennusten vuokrauksesta löytyy tietoa Pyötsaaren kotisivuilta: www.pyotsaari.com

Pyötsaaren uusi silta

Vepsun kota

Vepsun tupa ja sauna

Sillan vihkiäiset 18.7.2009

Kesäjuhlassa nautittiin lohikeittoa

..ja kisailtiin mm.ketjunheitossa

Pyötsaaren "tutka"- maisemaa etelään saaren korkeimmalta kohdalta – Tontinvuorelta.

